

Chùa Một Cột: Biểu tượng của Thủ đô nghìn năm văn hiến

ISSN: 2734-9195 10:25 13/09/2025

Chùa Một Cột là minh chứng sống động cho trí tuệ, tài hoa và tâm linh của người Việt xưa. Qua biết bao biến cố thăng trầm của lịch sử, ngôi chùa vẫn hiện hữu như một bông sen thanh khiết giữa lòng Thủ đô Hà Nội.

Khi nhắc đến các ngôi chùa nổi tiếng tại Hà Nội, ngoài những cái tên quen thuộc như Trấn Quốc, Chùa Láng... thì không thể không nhắc đến **Chùa Một Cột** - một công trình kiến trúc độc đáo, có một không hai, gắn liền với chiều sâu lịch sử, văn hóa và tâm linh của mảnh đất Thăng Long nghìn năm văn hiến.

Ngôi chùa tọa lạc trong khuôn viên chùa Diên Hựu, phía Tây Hoàng thành Thăng Long xưa, nay thuộc phố Chùa Một Cột, quận Ba Đình (gần Bảo tàng Hồ Chí Minh).

(Ảnh: Internet)

Chùa Một Cột, ban đầu có tên là Liên Hoa Đài (Đài Hoa Sen), được thiết kế với lối kiến trúc độc đáo: một gian thờ nhỏ bằng gỗ đặt trên một cột trụ đá duy nhất giữa hồ nước. Chính hình ảnh này đã khiến ngôi chùa trông như một đóa

sen nở trên mặt hồ tĩnh lặng - biểu tượng thanh cao trong văn hóa Phật giáo phương Đông. Với giá trị kiến trúc, lịch sử và mỹ thuật đặc sắc, Chùa Một Cột đã trở thành một trong những biểu tượng tiêu biểu nhất của Thủ đô Hà Nội.

Lịch sử hình thành

Theo sử sách và truyền thuyết dân gian, vào năm 1049, vua Lý Thái Tông mơ thấy Phật Bà Quan Âm ngự trên đài sen giữa hồ, đưa tay dắt nhà vua lên tòa sen. Nghe lời khuyên của nhà sư Thiền Tuệ, vua đã cho dựng một ngôi chùa nhỏ trên một cột đá ở giữa hồ, mô phỏng giấc mộng lành. Trong chùa thờ tượng Phật Quan Âm và nhà vua thường đến hành lễ, tụng kinh với mong ước quốc thái dân an, phúc lành bền lâu. Chùa được đặt tên là Diên Hựu.

Trải qua các triều đại và biến cố lịch sử, ngôi chùa nhiều lần bị hư hại. Năm 1954, trước khi rút khỏi Hà Nội, quân đội viễn chinh Pháp đã đặt mìn phá hủy chùa. Đến năm 1955, sau khi tiếp quản thủ đô, Bộ Văn hóa đã tiến hành trùng tu lại chùa, công trình được kiến trúc sư Nguyễn Bá Lăng đảm nhiệm. Từ đó đến nay, chùa được bảo tồn và tôn tạo, trở thành điểm đến tâm linh và văn hóa của người dân Hà Nội cũng như du khách trong và ngoài nước.

Kiến trúc độc đáo

Chùa Một Cột được công nhận là Di tích lịch sử kiến trúc nghệ thuật quốc gia từ năm 1962. Đặc biệt, ngày 10/10/2012, tại Faridabad (Ấn Độ), Tổ chức Kỷ lục châu Á đã công nhận Chùa Một Cột là “Ngôi chùa có kiến trúc độc đáo nhất châu Á”.

Công trình gồm một đài thờ nhỏ bằng gỗ đặt trên một trụ đá cao khoảng 4 mét, gồm hai khối đá lớn chồng lên nhau vững chắc. Đài thờ có hình vuông, mỗi cạnh dài 3 mét, với lan can bao quanh. Mái chùa được lợp ngói, uốn cong, chạm khắc tinh tế hình rồng, phượng - biểu tượng truyền thống trong nghệ thuật kiến trúc Việt Nam, thể hiện triết lý âm dương hòa hợp, sự sinh sôi và phát triển.

Giữa hồ Linh Chiểu, hình ảnh ngôi chùa nhỏ nhưng uy nghi, thanh thoát giữa lòng Hà Nội hiện đại vẫn giữ được vẻ tĩnh lặng, trầm mặc - như một nốt lặng sâu thẳm của bản hòa ca đô thị náo nhiệt.

Biểu tượng văn hóa - tâm linh tiêu biểu của Thủ đô

Với gần một thiên niên kỷ tồn tại, Chùa Một Cột không chỉ là một di tích kiến trúc - nghệ thuật - lịch sử, mà còn là biểu tượng tâm linh, gắn liền với đời sống

tinh thần của người dân Hà Nội. Hình ảnh chùa từng được in trên mặt đồng tiền kim loại mệnh giá 5.000 đồng, xuất hiện trên nhiều ấn phẩm quảng bá du lịch quốc gia, thể hiện vai trò đại diện tiêu biểu cho văn hóa Việt Nam trong mắt bạn bè quốc tế.

Chùa Một Cột là minh chứng sống động cho trí tuệ, tài hoa và tâm linh của người Việt xưa. Qua biết bao biến cố thăng trầm của lịch sử, ngôi chùa vẫn hiện hữu như một bông sen thanh khiết giữa lòng Thủ đô - biểu tượng trường tồn của lòng nhân từ, sự thanh tịnh và ước vọng vươn tới chân - thiện - mỹ. Giữ gìn, bảo tồn và phát huy giá trị của Chùa Một Cột chính là cách mà chúng ta gìn giữ cốt cách văn hóa của dân tộc, đồng thời bồi đắp cho thế hệ mai sau lòng tự hào về một di sản quý báu của Thăng Long - Hà Nội nghìn năm văn hiến.

Tác giả: **Trà Bình**